

A törvény és a gép

Gondolatok a mesterséges intelligencia szabályozásáról

The Law and the Machine

Thoughts on Regulating Artificial Intelligence

KISS Z. Edward¹ 

Bevezetés: A mesterséges intelligencia gyors fejlődése világszerte új szabályozási kihívásokat teremt, amelyekre az Európai Unió, az Egyesült Államok, Kína és más országok eltérő válaszokat adtak. Ugyanakkor kevésbé ismert, hogy a hagyományos jogalkotási eszközök mennyiben alkalmasak a dinamikusan változó, önálló döntéseket hozó technológiák szabályozására.

Célkitűzések: A tanulmány célja a mesterséges intelligencia jogi szabályozásának alapvető nehézségeit feltárni, összehasonlítva a különböző jogrendszerek megközelítéseit és azonosítva a hagyományos jogalkotás korlátait.

Módszertan: A szerző összehasonlító jogi elemzést alkalmaz, vizsgálva az Európai Unió 2024-es AI-Act-jét (kockázatalapú megközelítés), az Egyesült Államok fragmentált szektorális szabályozását, Kína ideológiai kontrollt is magában foglaló átmeneti intézkedéseit, valamint Brazília kerettörvény-javaslatát. Az elemzés kiterjed a precedensértékű bírósági esetekre (State v. Loomis), az etikai keretdokumentumokra (CEPEJ Charta), valamint az adatvédelmi, felelősségi és átláthatósági kérdések joggyakorlati vizsgálatára.

Eredmények: Az elemzés feltárta, hogy a hagyományos jogalkotás reaktív jellege strukturális korlátot jelent a dinamikusan fejlődő MI-technológiák szabályozásában. Az EU kockázatalapú megközelítése ígéretes differenciálást tesz lehetővé, de a rendelet merevsége akadályozza a gyors alkalmazkodást. A felelősség megállapítása az önvezető járművek és az algoritmikus döntéshozatal esetében komoly nehézségekbe ütközik a hagyományos jogelvek alapján. A Loomis-ügy rámutatott az algoritmikus átláthatatlanság és a tisztességes

¹ Doktori hallgató, Nemzeti Közszerzői Egyetem Rendészettudományi Kar, e-mail: kiss.zoltan.edward@stud.uni-nke.hu

eljáráshoz való jog közötti feszültségre. A CEPEJ által megfogalmazott öt etikai elv – az alapvető jogok tisztelete, diszkrimináció tilalma, minőség és biztonság, átláthatóság, valamint felhasználói ellenőrzés – normatív keretet ad, de a végrehajtási mechanizmusok gyakran hiányoznak. A nemzetközi koordináció hiánya szabályozási arbitrázshoz és töredezett megfelelési környezethez vezet.

Konklúzió: A rendeleti szabályozás önmagában nem elegendő az MI irányítására – adaptív szabályozási keretekre, szabályozási homokozókra és a kötelező előírások rugalmas, elvalapú iránymutatásokkal való ötvözésére van szükség. Az MI szabályozása nem pusztán technikai, hanem társadalmi és értékválasztási kérdés, amely folyamatos párbeszédet és a kormányzatok, vállalatok, civil társadalom és akadémia együttműködését igényli. A jövőbeni kutatásoknak a végrehajtási mechanizmusok hatékonyságára, a nemzetközi koordináció lehetőségeire és az etikai elvek operacionalizálására kell összpontosítaniuk.

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, MI-szabályozás, kockázatalapú megközelítés, algoritmikus döntéshozatal, jogi felelősség, adatvédelem, EU AI Act

Introduction: The rapid development of artificial intelligence has created new regulatory challenges worldwide, with the European Union, the United States, China, and other countries providing different responses. However, it remains unclear to what extent traditional legislative tools are suitable for regulating dynamically evolving technologies capable of autonomous decision-making.

Objectives: The study aims to explore the fundamental dilemmas of AI legal regulation by comparing approaches across different legal systems and identifying the limitations of traditional legislation.

Methodology: The author employs comparative legal analysis, examining the European Union's 2024 AI Act (risk-based approach), the fragmented sectoral regulation of the United States, China's interim measures incorporating ideological control, and Brazil's framework bill proposal. The analysis extends to precedent-setting court cases (*State v. Loomis*), ethical framework documents (CEPEJ Charter), and the examination of data protection, liability, and transparency issues in legal practice.

Results: The analysis revealed that the reactive nature of traditional legislation constitutes a structural limitation in regulating dynamically developing AI technologies. The EU's risk-based approach enables promising differentiation, but the rigidity of the law hinders rapid adaptation. Establishing liability in cases of autonomous vehicles and algorithmic decision-making faces significant difficulties under traditional legal principles. The *Loomis* case highlighted the tension between algorithmic opacity and the right to due process. The five ethical principles formulated by CEPEJ – respect for fundamental rights, prohibition of discrimination, quality and security, transparency, and user control – provide a normative framework, but enforcement mechanisms are often lacking. The

absence of international coordination leads to regulatory arbitrage and a fragmented compliance environment.

Conclusion: Legal regulation alone is insufficient for governing AI – adaptive regulatory frameworks, regulatory sandboxes, and the combination of mandatory requirements with flexible principle-based guidance are needed. AI regulation is not merely a technical but a societal and value-based question requiring ongoing dialogue and cooperation among governments, corporations, civil society, and academia. Future research should focus on the effectiveness of enforcement mechanisms, possibilities for international coordination, and the operationalization of ethical principles.

Keywords: artificial intelligence, AI regulation, risk-based approach, algorithmic decision-making, legal liability, data protection, EU AI Act

Bevezetés

Amikor megpróbálunk törvényekkel szabályozni valamit, ami gyorsabban változik, mint ahogyan a paragrafusokat papírra vethetjük, elkerülhetetlenül szembesülünk egy alapvető kérdéssel: vajon a jog eszköztára egyáltalán alkalmas-e arra, hogy lépést tartson a technológiai fejlődéssel? A mesterséges intelligencia szabályozásának témája pontosan ezt a feszültséget testesíti meg, és talán egyetlen más technológiai újítás sem tette ennyire nyilvánvalóvá a hagyományos jogalkotás szerkezeti korlátait. A probléma gyökere abban rejlik, ahogyan a törvényi szabályozás működik. A jogalkotás lényegéből fakadóan reaktív jellegű: általában akkor reagál, amikor már felmerült egy társadalmi probléma, és a nyilvánosság vagy egyes érdekcsoportok nyomást gyakorolnak a szabályozásra. Ez a megközelítés évszázadokon keresztül működött, amikor a társadalmi változások lassabban zajlottak, és egy-egy technológiai újítás bevezetése és széles körű elterjedése között évtizedek teltek el. A mesterséges intelligencia esetében azonban teljesen más dimenziókat látunk. Olyan algoritmusokkal találjuk szemben magunkat, amelyek képesek tanulni, alkalmazkodni és olyan döntéseket hozni, amelyek korábban kizárólag emberi kompetenciának számítottak. Érdeemes elgondolkodni azon, hogy tulajdonképpen mit is jelent törvényekkel szabályozni egy olyan technológiát, amely definíció szerint folyamatosan változik. A gépi tanulási algoritmusok lényege éppen az, hogy nem statikusak – minden új adatsorral, minden interakcióval potenciálisan megváltozik a működésük. Hogyan írjunk elő pontos szabályokat egy olyan rendszerre, amely holnap már másként fog működni, mint ma (SCHERER 2016)? Ez a kérdés nem csupán elméleti természetű, hanem gyakorlati kihívásokat vet fel minden jogalkotó számára, aki megpróbál keretet szabni az MI alkalmazásának.

Jogi szabályozás

Az Európai Unió 2024-ben elfogadott Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1689 rendelete (EUR-LEX 2024. június 13.) talán a legambiciózusabb kísérlet arra, hogy átfogó

szabályozást hozzanak létre ezen a területen. A rendelet kockázatalapú megközelítést alkalmaz, kategorikusan tiltva bizonyos alkalmazásokat – mint például a társadalmi pontozási rendszereket –, míg más, úgynevezett magas kockázatú MI-rendszerek esetében szigorú megfelelési követelményeket ír elő. Négy kockázati kategóriát különböztet meg. Az elfogadhatatlan kockázatú alkalmazások – mint a biometrikus kategorizálás érzékeny jellemzők alapján, a prediktív rendőrségi célú arcfelismerés vagy a munkahelyi és oktatási érzelemfelismerés – teljes tilalom alá esnek. A magas kockázatú kategóriába tartoznak többek között a kritikus infrastruktúrát érintő, az oktatási és foglalkoztatási döntéseket támogató, valamint a bűnüldözésben és igazságszolgáltatásban alkalmazott MI-rendszerek, amelyeknek szigorú előzetes megfelelésértékelésen kell átesniük. E rendszerek üzemeltetőinek biztosítaniuk kell az emberi felügyeletet, a kockázatkezelési rendszert, az adatminőségi követelményeket és a technikai dokumentációt. A korlátozott kockázatú alkalmazásokra – például *chatbotokra* – átláthatósági kötelezettségek vonatkoznak: a felhasználókat tájékoztatni kell, hogy MI-vel lépnek interakcióba. A minimális kockázatú rendszerek szabadon működhetnek. A rendelet 2024 augusztusában lépett hatályba, de a rendelkezések fokozatosan válnak alkalmazandóvá: a tiltott alkalmazásokra vonatkozó szabályok 2025 februárjától, a magas kockázatú rendszerekre vonatkozó előírások pedig 2026 augusztusától érvényesek. A szankciók súlyosak: a tiltott gyakorlatok esetén akár 35 millió euró vagy a globális árbevétel 7%-a, egyéb jogsértéseknél 15 millió euró vagy 3% bírság szabható ki. De mi történik akkor, ha egy ma alacsony kockázatúnak ítélt alkalmazás holnap váratlanul komoly etikai problémákat vet fel? A rendelet merevségéből fakadóan nem tud azonnal alkalmazkodni, és amíg a módosítási folyamat lezajlik, jelentős károk keletkezhetnek.

Érdekes megfigyelni, hogy különböző jogrendszerek mennyire eltérő stratégiákat választottak az MI szabályozására. Az Egyesült Államokban nincs átfogó szövetségi MI-szabályzás; ehelyett fragmentált, szektorális megközelítéssel találkozunk, ahol különböző ügynökségek – a Szövetségi Kereskedelmi Bizottság, az Élelmiszer- és Gyógyszerügyi Hatóság, vagy éppen állami szintű szabályozók – saját hatáskörükben próbálnak rendet tenni. Ez bizonyos rugalmasságot biztosít, de egyben jogbizonytalanságot is teremt. Egy Silicon Valley-i startupra teljesen más szabályok vonatkozhatnak, mint egy New York-i egészségügyi intézmény MI-alkalmazására.

Kína megközelítése ismét más utat követ. A 2023-ban bevezetett átmeneti intézkedések (Cybersecurity Administration of China 2023) a generatív mesterségesintelligencia-szolgáltatásokra vonatkozóan egyértelműen mutatják, hogy a kínai szabályozás nem csupán technikai kérdéseket kíván rendezni, hanem ideológiai kontrollt is gyakorolni a technológia felett. Az MI-rendszereknek meg kell felelniük a „szocialista alapértékeknek”, ami teljesen más megközelítést tükröz, mint amit a nyugati demokráciákban látunk. Ez rámutat arra, hogy az MI szabályozása sohasem pusztán technikai kérdés – mindig politikai és értékválasztásokat is tükröz.

De a legnagyobb kihívás nem is magának a technológiának a szabályozása, hanem az, hogy a törvényi eszköztár alapvetően emberi cselekvések és szándékok szabályozására lett kialakítva. Amikor egy autó balesetet okoz, viszonylag egyszerű megállapítani a felelősséget: vagy a vezető hibázott, vagy műszaki hiba történt. De mi a helyzet egy önvezető autóval? Ha a gépi tanulási algoritmus olyan döntést hoz, amely balesethez

vezet, kit terhel a felelősség? A szoftvert fejlesztő programozót, aki esetleg már évekkal ezelőtt elhagyta a céget? A vállalatot, amely a rendszert üzemelteti? Vagy magát az MI-t, amely a döntést hozta?

Ezek nem hipotetikus kérdések. A wisconsini Loomis-ügyben a bíróság szembesült azzal a problémával, hogy egy büntetőjogi ítélethozatalban használt algoritmikus kockázatértékelő eszköz nem átlátható működése mennyiben sértheti a tisztességes eljáráshoz való jogot. A bíróság végül engedélyezte az eszköz használatát, de kikötésekkel – elismerve, hogy a törvényi jog nehezen tud mit kezdeni az algoritmikus átláthatatlansággal és a potenciális elfogultsággal.

Az adatvédelem kérdése különösen izgalmas perspektívát nyújt erre a problémára. Az Európai Unió Általános Adatvédelmi Rendelete (Az Európai Parlament és a Tanács 2016/679) 2016-os hatálybalépése óta gyakran hivatkoznak az úgynevezett „magyarázathoz való jogra” az automatizált döntéshozatal kontextusában. De mit jelent ez a gyakorlatban? Ha egy bank hitelalgoritmusa elutasítja a kérelmemet, valóban értékelni tudom-e a számomra adott „magyarázatot”, amely komplex matematikai modellekre és több ezer adatpontra épül? A jog megkövetelheti az átláthatóságot, de ettől még a tényleges átláthatóság nem jön létre automatikusan.

Talán még izgalmasabb kérdés, hogy a jogi szabályozás mennyiben képes kezelni az MI által generált társadalmi következményeket. A munkaerőpiac átalakulása, amely az automatizáció révén zajlik, jóval túlmutat azon, amit hagyományos munkaügyi jogszabályokkal kezelni lehet. Amikor algoritmus dönt arról, hogy kit vegyenek fel egy állásra, vagy kit léptessenek elő, az nem egyszerűen technikai döntés – társadalmi egyenlőtlenségeket reprodukálhat, vagy éppen új dimenziókat nyithat meg. A törvény tilthatja a diszkriminációt, de hogyan bizonyítható be a diszkrimináció, ha az algoritmus *black box* jellege miatt nem értjük, miért hozott meg bizonyos döntést?

Az innováció és a szabályozás közötti feszültség talán sehol sem mutatkozik meg markánsabban, mint a technológiai vállalkozások körében. Az EU AI-rendelet magas kockázatú rendszerekre vonatkozó megfelelési követelményei jelentős terheket róhatnak a kisebb szereplőkre. A rendelet előírja többek között a kockázatkezelési rendszer kialakítását és folyamatos működtetését, a tanítóadatok minőségének és reprezentativitásának biztosítását, részletes technikai dokumentáció elkészítését, naplózási és nyomonkövetési mechanizmusok beépítését, valamint megfeleléséértékelési eljárások lefolytatását. Egy induló vállalkozás számára, amely limitált humán erőforrással és tőkével dolgozik, ezeknek a követelményeknek a teljesítése akár több tízezer eurós jogi, technikai és adminisztratív költséget jelenthet – még mielőtt a termék piacra kerülne. Fontos ugyanakkor tisztázni, hogy a startup-ökoszisztéma és a kis- és középvállalkozások köre nem azonos: a startupok a kkv-k egy speciális, innovációorientált, gyors növekedésre törekvő részalmazát alkotják. Az MI-fejlesztés területén azonban a startupok felülreprezentáltak, hiszen éppen ez az a szektor, ahol az új belépők mindent felforgató, felülíró technológiákkal próbálnak versenyelőnyre szert tenni. A rendelet ugyan tartalmaz bizonyos könnyítéseket – például kedvezményes hozzáférést a szabályozási homokozókhoz és csökkentett megfeleléséértékelési díjakat kkv-k számára –, de a kritikusok szerint ezek nem elegendők ahhoz, hogy kiegyenlítsék a nagyvállalatok strukturális előnyeit. Ugyanakkor a túl

laza szabályozás lehetővé tenné olyan alkalmazások piacra kerülését, amelyek komoly társadalmi károkat okozhatnak. Hol van tehát az arany középut?

Brazília esete jól mutatja a fejlődő gazdaságok dilemmáját. A 2020-as MI-kerettörvény-javaslat (Brazil Bill 21/2020) ambiciózus célokat tűz ki, de a kritikusok szerint túlságosan általános, és hiányoznak belőle a konkrét végrehajtási mechanizmusok. Ez rámutat arra, hogy nem elég jó szándékú elveket megfogalmazni – a szabályozásnak konkrét eszközöket is kell biztosítania a végrehajtásra, monitoringra és szankcionálásra.

Érdemes elgondolkodni azon is, hogy a törvényi szabályozás mennyiben képes lépést tartani a technológiai fejlődéssel. Amikor a jogalkotók elkezdtek megfogalmazni az MI-szabályozást, a generatív mesterséges intelligencia – mint a ChatGPT és társai – még nem létezett a mai formájában. Most pedig már ezek a rendszerek is szabályozást igényelnek, teljesen új kérdéseket vetve fel a szerzői jogokkal, a félretájékoztatással és a *deep fake-ekkel* kapcsolatban. A jog mindig lemaradásban lesz?

A nemzetközi koordináció hiánya külön problémát jelent. Az MI fejlesztése és alkalmazása globális jelenség, de a szabályozás továbbra is nemzeti vagy legfeljebb regionális szinten történik. Ez töredezett szabályozási környezetet teremt, ahol egy multinacionális vállalat számára szinte lehetetlen egységes megfelelési politikát kialakítani. Ráadásul a szabályozási arbitrázs lehetősége is felmerül – vállalatok telepedhetnek olyan joghatóságokba, ahol a szabályozás lazább.

De térjünk vissza egy alapvető kérdéshez: vajon a törvényi szabályozás-e a megfelelő eszköz az MI irányítására? Léteznek alternatív megközelítések. Az önszabályozás, az iparági sztenderdek, az etikai irányelvek mind lehetséges kiegészítői, vagy akár helyettesítői lehetnek a hagyományos jogi szabályozásnak. Egyes szakértők szerint egy hibrid modell lenne a leghatékonyabb, amely ötvözi a kötelező jogi előírásokat a rugalmasabb, elvalapú iránymutatásokkal.

Etikai kérdések

Az etikai dimenziót nem lehet figyelmen kívül hagyni. A törvényi szabályozás különböző módokon orientálja a magatartásokat: tilthat bizonyos gyakorlatokat, kötelezettségeket írhat elő, felhatalmazást adhat, vagy éppen lehetővé tehet korábban nem szabályozott tevékenységeket. Az MI-szabályozás esetében mindezeket látjuk: a rendelet tilt (például társadalmi pontozási rendszereket), kötelez (megfelelőségértékelésre, dokumentációra), felhatalmaz (felügyeleti hatóságokat szankcionálásra) és megenged (alacsony kockázatú alkalmazások szabad működését). Azonban még a legkifinomultabb jogi keretrendszer is elsősorban a minimálisan elfogadható magatartási standardokat rögzíti – azt a küszöböt, amely alatt a cselekvés jogellenes. Az etikus MI-fejlesztés ennél többet kíván: proaktív gondolkodást arról, hogy mit kellene tennünk, nem csupán arról, hogy mit nem szabad. A *design by ethics*, vagyis az etikai tervezés megközelítés azt sugallja, hogy az etikai megfontolásokat már a tervezési fázisban be kell építeni a rendszerekbe, nem pedig utólag próbálni meg kiigazítani a problémákat.

Az etikai keretek kidolgozásában az Európa Tanács Igazságszolgáltatás Hatékonyságáért Küzdő Európai Bizottsága (CEPEJ) úttörő szerepet játszott. 2018 decemberében

elfogadta a mesterséges intelligencia igazságszolgáltatási rendszerekben és környezetükben való használatáról szóló Európai Etikai Chartát (CEPEJ 2018). Ez az első olyan keretdokumentum, amely meghatározza a mesterséges intelligencia igazságszolgáltatási használatára vonatkozó etikai elveket, és iránymutatást nyújt a politikai döntéshozóknak, jogalkotóknak és igazságügyi szakembereknek. A CEPEJ Charta öt makroszintű elvet határoz meg, amelyeket be kell tartani a mesterséges intelligencia igazságszolgáltatásban való fejlesztése során (KEMÉNYFY 2022): az alapvető jogok tiszteletben tartása; a diszkrimináció tilalma; minőség és biztonság; átláthatóság, pártatlanság és méltányosság; valamint a „felhasználói ellenőrzés alatt” elv. Ezek az elvek együttesen biztosítják, hogy az MI alkalmazása ne sértse az emberi jogokat és a jogbiztonságot.

Az igazságszolgáltatásban alkalmazott MI-rendszerekkel szemben további speciális elvárások és garanciák fogalmazhatók meg. Az *Emberi Jogok Európai Egyezménye* 6. cikke alapján a bírósághoz fordulás joga nem korlátozható: az online vitarendezés lehetősége nem befolyásolhatja ezt az alapvető jogot. A kontradiktórius eljárás elve megköveteli, hogy a felek számára hozzáférhetővé váljanak az algoritmusok működésére vonatkozó információk, hogy megértsék és megvitathassák azokat. A fegyverek egyenlőségének elve megköveteli, hogy a technológiai eszközök használata ne okozzon egyenlőtlenségeket a felek között. Különösen fontos a bírói függetlenség és pártatlanság védelme. Az MI-t használó technológiák beszüródhetnek az eredetileg bírói mérlegelési jog körébe tartozó területekre, ami hosszú távon a bírói döntések standardizálásához vezethet. Ilyenkor a döntések már nem esetről esetre történő elemzésen és indokoláson alapulnak, hanem statisztikai számításokon, amelyek más bíróságok döntéseiből állnak elő. A mesterséges intelligencia használata a bírák döntéseinek támogatására nem kívánatos és jogosulatlan befolyásoláshoz vezethet, ami alááshatja a függetlenségüket (CONTINI 2019).

A kérdés tehát nem az, hogy kell-e szabályozni a mesterséges intelligenciát – a válasz egyértelműen igen. A kérdés az, hogyan és milyen eszközökkel. A jogi szabályozás bizonyosan része kell hogy legyen ennek az eszköztárnak, de önmagában nem elégséges. Olyan adaptív szabályozási keretekre van szükség, amelyek képesek gyorsan reagálni az új fejleményekre, ugyanakkor elegendő jogbiztonságot nyújtanak az innovációhoz.

A szabályozási homokozók (*regulatory sandboxes*) koncepciója érdekes kísérletet jelent erre. Ezek lehetővé teszik, hogy új MI-alkalmazásokat valós környezetben tesztelhesse, de kontrollált körülmények között, csökkentett szabályozási terhek mellett. Ez lehetőséget ad arra, hogy a szabályozók tanulhassanak a technológiáról, mielőtt végleges szabályokat alkotnának, miközben a fejlesztők is kapnak visszajelzést arról, mire kell odafigyelniük.

A kockázatalapú megközelítés, amelyet az EU AI Act rendelete is alkalmaz, ígéretes iránynak tűnik. Nem minden MI-alkalmazás egyformán veszélyes vagy problematikus. Egy zeneajánló algoritmus nyilvánvalóan kevesebb szabályozást igényel, mint egy olyan rendszer, amely büntetőjogi döntésekhez szolgáltat információkat. A differenciált szabályozás lehetővé teszi, hogy ne vegyünk mindent egy kalap alá, ugyanakkor ott, ahol valóban szükséges, komoly garanciákat biztosítsunk.

Az emberi felügyelet kérdése központi jelentőségű. Mennyire hagyatkozhatunk automatizált döntésekre kritikus területeken? Az egészségügyben egy diagnosztikai MI támogathatja az orvos munkáját, de helyettesítheti-e teljesen? A válasz valószínűleg nem

egyszerűen igen vagy nem lesz, hanem kontextusfüggő. Vannak esetek, ahol az MI teljesítménye már meghaladja az emberi képességeket, máshol viszont az emberi ítélőképesség továbbra is nélkülözhetetlen.

A transzparencia követelménye különösen érdekes feszültséget teremt. Egyrészt nyilvánvaló, hogy az érintetteknek joguk van tudni, ha egy algoritmus hoz róluk döntést. Másrészt a teljes átláthatóság megkövetelése ellentmondásba kerülhet az üzleti titkok védelmével, sőt, bizonyos esetekben maga a biztonság is azt követelné meg, hogy ne legyenek közismertek egy rendszer részletei. Hogyan oldható fel ez a feszültség?

Az elfogultság problémája talán az egyik legtöbbet tárgyalt kérdés az MI-etika területén. Ha egy algoritmus olyan adatokon tanul, amelyek tükrözik a társadalom meglévő előítéleteit, akkor ezeket az előítéleteket fogja reprodukálni és esetleg felerősíteni. De vajon a jogi szabályozás képes-e kezelni ezt a problémát? Kötelezővé tehetjük-e jogi eszközökkel, hogy a fejlesztők „elfogulatlan” adatokkal tanítsák az algoritmusokat, amikor maga az elfogulatlanság fogalma is vitatott lehet?

Érdeemes elgondolkodni azon is, hogy mi történik akkor, amikor különböző jogrendszerek szabályai ütköznek egymással. Ha egy európai felhasználó egy amerikai MI-szolgáltatást vesz igénybe, melyik szabályok érvényesek? A joghatósági kérdések különösen bonyolulttá válnak a felhőalapú szolgáltatások és a globális adatáramlások korában.

A felelősség megállapítása sem egyszerű. Amikor egy komplex MI-rendszer több komponensből áll, amelyeket különböző fejlesztők készítettek, különböző adatforrásokon tanultak, és különböző kontextusokban használnak, szinte lehetetlen egyértelműen azonosítani, hogy pontosan melyik elem felelős egy esetleges hibáért vagy károkozásért. A termékfelelősségi jogszabályok újragondolása szükségessé válhat.

A jövőbe tekintve azt láthatjuk, hogy az MI szabályozása folyamatos evolúción fog keresztülmenni. Nem lesz egyetlen, végleges megoldás, hanem folyamatos adaptációra lesz szükség. A jogalkotóknak meg kell tanulniuk gyorsabban reagálni, a szabályozásnak rugalmasabbá kell válnia, és szükség lesz a különböző szereplők – kormányzatok, vállalatok, civil társadalom, akadémiai szféra – szorosabb együttműködésére.

Talán az egyik legfontosabb felismerés az, hogy az MI szabályozása nem lehet pusztán technokratikus feladat. Társadalmi párbeszédre van szükség arról, hogy milyen jövőt akarunk, milyen értékeket tartunk fontosnak, és hogyan akarjuk, hogy a technológia szolgálja az emberiséget. A törvények csupán eszközök ezen értékek végrehajtására – de a célokat társadalmi konszenzusban kell meghatározni.

Összegzés

Végző soron a mesterséges intelligencia szabályozásának kihívása arra kényszerít minket, hogy újragondoljuk a jog és a technológia, az innováció és a felelősség, a szabadság és a biztonság közötti viszonyokat. Nincsenek könnyű válaszok, és amit ma optimális megoldásnak tartunk, holnap már elavult lehet. De éppen ez a dinamika teszi ezt a területet annyira izgalmassá és fontosá. Az, ahogyan ma reagálunk ezekre a kihívásokra, meghatározza, hogy milyen társadalomban fogunk élni a következő évtizedekben.

Felhasznált irodalom

- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet). Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1689 rendelete (2024. június 13.) a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/ALL/?uri=CELEX%3A32024R1689>
- Brazil Bill 21/2020. On a Legal Framework for Artificial Intelligence (2020). Online: https://www.camara.leg.br/proposicoesWeb/prop_mostrarintegra?codteor=1853928&filename=PL%2021/2020
- CONTINI, Francesco (2019): *Artificial Intelligence: A New Trojan Horse for Undue Influence on Judiciaries?* United Nations Office on Drugs and Crime. Online: https://www.unodc.org/dohadecaration/en/news/2019/06/artificial-intelligence_-a-new-trojan-horse-for-undue-influence-on-judiciaries.html
- Cybersecurity Administration of China (2023): *Interim Administrative Measures for Generative Artificial Intelligence Services*. [H. n.].
- European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) (2018): *European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems and Their Environment*. Online: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>
- KEMÉNYFY Nóra (2022): Mesterséges intelligencia az igazságszolgáltatásban. *Miskolci Jogtudó*, (3), 19–28. Online: https://jogtudo.uni-miskolc.hu/files/20469/MJ2022_ksz3_Kem%C3%A9nyfyN%C3%B3ra_final.pdf
- SCHERER, Matthew U. (2016): Regulating Artificial Intelligence Systems: Risks, Challenges, Competencies, and Strategies. *Harvard Journal of Law & Technology*, 29(2), 353–400. Online: <https://jolt.law.harvard.edu/articles/pdf/v29/29HarvJLTech353.pdf>
- State v. Loomis, 881 N.W.2d 749 (2016). Supreme Court of Wisconsin.